

NEWSLETTER

2022

Centrum Badań Memlingowskich

Spis treści:

Wprowadzenie	2
Nasz zespół	3
Aktywności	5
Plany	15

Dlaczego Memling?

Obecnie na świecie znanych jest około 165 obrazów Hansa Memlinga (1430–14 sierpnia 1494), tworzącego w Brugii. Jednym z najsłynniejszych dzieł tego artysty jest tryptyk „Sąd Ostateczny”, który w wyniku brawurowej akcji gdańskiego kapra Paula Beneke, przeprowadzonej 27 kwietnia 1473, trafił do gdańskiego kościoła NMP a obecnie jest pokazywany w Muzeum Narodowym w Gdańsku. „Sąd Ostateczny” należy obok „Damy z Łasiczką” Leonarda da Vinci do najcenniejszych obrazów w zbiorach polskich. Obraz i jego burzliwa historia

dają ogromny potencjał badawczy, stąd idea powołania Centrum Badań Memlingowskich (Memling Research Center) na Uniwersytecie Gdańskim. Tworząc Centrum prowadzimy badania w pięciu wymiarach: 1) historycznym, 2) prawnym, 3) kulturowym, 4) literackim, 5) filozoficznym. Projekt jest interdyscyplinarny – w zakresie nauk humanistycznych i społecznych, przewiduje też szeroko zakrojoną współpracę o charakterze międzynarodowym, w tym w ramach porozumienia SEA-UE.

Naszą działalność rozpoczęliśmy w maju 2022 i początek 2023 jest dobrą okazją do pierwszych podsumowań a także wskazania dalszej aktywności i planów, zachęcam zatem Państwa do zapoznania się z naszym newsletterem.

*Dyrektor Centrum Badań Memlingowskich,
prof. dr hab. Beata Możejko,
Gdańsk, styczeń 2023*

Większość z prezentowanych tu aktywności była i jest możliwa dzięki grantowi (1 maja 2022–31 sierpnia 2024) uzyskanemu w programie Wsparcia Humanistyki Gdańskiej, na Uniwersytecie Gdańskim (II edycja). **Program Wsparcia Humanistyki Gdańskiej jest realizowany w ramach Inicjatywy Doskonałości Uczelnia Badawcza (IDUB), którego celem jest wzrost rozpoznawalności humanistyki gdańskiej w Polsce i na świecie.**

Raz jeszcze nasz zespół i współpracownicy

Szerzej o zespole - Centrum Badań Memlingowskich (Memling Research Center), Uniwersytet Gdański, można przeczytać na naszej stronie: <https://mrc.ug.edu.pl>

Zespół tworzą:

Beata Możejko, prof. dr hab., Wydział Historyczny, dyrektor MRC UG, specjalizuje się w historii późnego średniowiecza, w tym zwłaszcza Gdańska, Hanzы i spraw morskich

Jacek Friedrich, dr hab. prof. UG, Wydział Historyczny UG, specjalizuje się w historii sztuki, zwłaszcza gdańskiej, dyrektor Muzeum Narodowego w Gdańsku

Jerzy Jankau, dr hab., kierownik Kliniki Chirurgii Plastycznej, Wydział Lekarski GUmed, chirurg plastyczny, zajmuje się anatomią ludzkiego ciała przedstawionego na obrazach dawnych mistrzów

Krzysztof Kornacki, dr hab., prof. UG, Wydział Filologiczny UG, filmoznawca

Aleksandra Stanek, mgr, doktorantka, Wydział Historyczny, UG, przygotowuje rozprawę doktorską z zakresu historii sztuki

Andrzej Woziński, dr hab. prof. UG, Wydział Historyczny UG, specjalizuje się w historii sztuki, zwłaszcza gdańskiej, wicedyrektor Instytut Historii Sztuki

Kamil Zeidler, prof. dr hab., Wydział Prawa i Administracji, kierownik Katedry Teorii i Filozofii Państwa i Prawa, UG, prowadzi badania między innymi nad restytucją dóbr kultury, dyrektor Centrum Studiów Azji Wschodniej UG

Współpracownicy:

Joanna Kamiń, mgr, dyrektor/ redaktor naczelny Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego

Franciszek Skibiński, dr, specjalizuje się w historii sztuki, wykładowca akademicki

Nasze miejscówki: Uniwersytet Gdański, Muzeum Narodowe w Gdańsku

<https://mrc.ug.edu.pl>

<http://sadostateczny.mng.gda.pl/>

Maj 2022 warsztaty dla studentów z USA

W maju i czerwcu 2022 r. na Wydziale Historycznym UG na zaproszenie dr hab. prof. UG Anny Mazurkiewicz, przewodniczącej Rady Naukowej International Border Studies Center, przebywała grupa studentów (16 osób) z **University of Michigan-Dearborn (UM-D)**, USA. **Memling Research Center** w ramach współpracy z IBSC prze-

prowadziło 18 maja 2022 warsztaty dla tych studentów w Muzeum Narodowym w Gdańsku, w Oddziale Sztuki Dawnej, Toruńska 1. Warsztaty miały na celu zapoznanie studentów z dziełem „Sąd Ostateczny” Hansa Memlinga, okolicznościami jego powstania, akcją Paula Beneke oraz wskazania dalszych gdańskich losów aż do XX wieku. Spotkanie prowadzili [prof. dr hab. Beata Możejko](#) (UG) oraz [dr Franciszek Skibiński](#) (MN, Gdańsk) . Kolejnym punktem warsztatów była wizyta w kościele mariackim w celu przybliżenia średniowiecznej historii miasta i objaśnienia wpływów tryptyku na sztukę dawnego Gdańska.

Czerwiec 2022

Udział Beaty Możejko w *workshop*: 9 czerwca 2022, w Opawie, organizatorzy Uniwersytet w Opawie i CMS, Praga, wspierające MRC. Beata Możejko wygłosiła referat na temat: *Próba ubezpieczenia statków w późnośredniowiecznym Gdańsku*. Temat referatu wiązał się z katastrofą jakiej uległa wielka karawela „Pierre la Rochelle” w Gdańsku w 1462, to ten statek przebudowany w 1471 na okręt, już jako Peter von Danzig, prowadzony w 1473 przez Paula Beneke dokonał ataku na galerę, wioząca tryptyk „Sąd Ostateczny”.

Lipiec 2022

International Medieval Cogress, Leeds, organizator University of Leeds wśród uczestników największego w Europie (średnio 2000 uczestników) organizowanego od 1994 kongresu mediewistycznego znaleźli się Beata Możejko, Aleksandra Stanek i Andrzej Woźniński. Była to nie tylko okazja do wygłoszenia referatów ale także rozmowy – zaproszenie do uczestnictwa w konferencji organizowanej przez Centrum – więcej o tym – zob. listopad 2022.

Zgodnie z harmonogramem IMC zgłosiliśmy we wrześniu 2022 udział Zespołu w IMC Leeds 2023, i w grudniu nasza propozycja została zaakceptowana – zob. plany 2023.

W lipcu ruszyła strona Centrum Badań Memlingowskich, prowadzi ją mgr Krystyna Jarosławska, doktorantka z Uniwersytetu Warszawskiego.

Lipiec – sierpień 2022

Wykorzystując stypendium Lanckorońskich z Brzezia z 2020 r. (przesunięte ze względu na epidemię Covid) Beata Możejko przeprowadziła kwerendę w British Library. Przedmiotem kwerendy były też zasoby literatury przedmiotu odnoszącej się do Memlinga.

Wrzesień 2022 – kwerendy i konferencje

W ramach grantu IDUB, Wsparcie Humanistyki Gdańskiej, mgr Aleksandra Stanek, słuchaczka Studiów Doktoranckich Wydziału Historycznego UG, przeprowadziła kwerendę – w dniach 15-29 września 2022 – badania nad malarstwem współczesnym Hansowi Memlingowi, kwerendy objęły: Archiwum miejskie (Stadsarchif Breda), Archiwum miejskie (Stadsarchif Mechelen), w Brukseli: Pałac Małgorzaty Austriackiej (Paleis Margaretha van Osostenrijk), Królewską Bibliotekę (Koninklijke Bibliotek, National Archive of Belgium), Królewskie Muzeum Sztuk Pięknych (Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Oldmasters Museum KMSK); oraz w Brugii: Muzeum Hansa Memlinga Szpital Świętego Jana (Sint-Janshospitaal, Musea Brugge), Archiwum Szpitala Świętego Jana, biuro muzeum (Sint-Janshospitaal Archif), Muzeum Miejskie (Groeningemuseum), Bibliotekę Muzeum Miejskiego (Groeningemuseum Bibliotek). Rezultaty kwerendy zostaną odzwierciedlone w rozprawie doktorskiej a także w referatach – konferencja kwietniowa 2023 i IMC Leeds 2023.

[Jerzy Jankau](#), [Beata Możejko](#) – 1-3 IX 2022 udział w obradach **XXVIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Chirurgii Onkologicznej**, referat: *Chirurgia piersi w sztuce, sztuka w chirurgii w piersi* – okiem chirurga piersi oraz historyka.

13.09.2022 10:00, **OFF Czarek Cezary Łasiczka, Beata Możejko**, udział w audycji radiowej *Gdańsk Memlinga, Memling w Gdańsku*:

<https://audycje.tokfm.pl/gosc/12178,prof-Beata-Mozejko>

[Beata Możejko](#) – udział w **VII Kongresie Mediewistów Polskich**, Katowice, *Wielokulturowość średniowiecza. Ludzie i idee*, 20-23 IX 2022. Panel poświęcony kobietom w średniowieczu. Kongres był też okazją do promowania idei Centrum Badań Memlingowskich.

Październik 2022 - kwerendy - seminarium - wykład

W ramach grantu IDUB, Wsparcie Humanistyki Gdańskiej gośćmi MRC i Wydziału Historycznego UG były **dr Angela Huang** (Research (Centre for Hanse and Baltic History (FGHO), Lubeka) i **prof. dr Ulla Kypta** (University of Hamburg). Gościły w Gdańsku od 23 do 29 X, przeprowadziły kwerendę w Archiwum Państwowym w Gdańsku, tematyka hanzeatycka związana jest z szerokimi badaniami nad obecnością tryptyku „Sąd Ostateczny” w Gdańsku. W piątek 28 X wzięły udział w [proseminarium dla studentów 2 roku historii \(licencjat\)](#). Tego samego dnia ramach cyklu „**Piątek na Historycznym**” wygłosiły wykład otwarty *The German Hanse: Conflict and Consensus in Northern European Policy Making*. Spotkanie prowadziła Beata Możejko.

Listopad 2022 – Konferencja – International Scientific Conference: *Body under threat: Body in history psychology and law.*

W ramach grantu IDUB, Wsparcie Humanistyki Gdańskiej, w dniach 23-24 listopada na Wydziale Prawa i Administracji UG miała miejsce międzynarodowa konferencja poświęcona ciału w zagrożeniu. Ciało stanowiło ważny aspekt twórczości Hansa Memlinga, stąd nawiązanie do tej tematyki. Współorganizatorem konferencji było Wydawnictwo UG oraz Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach

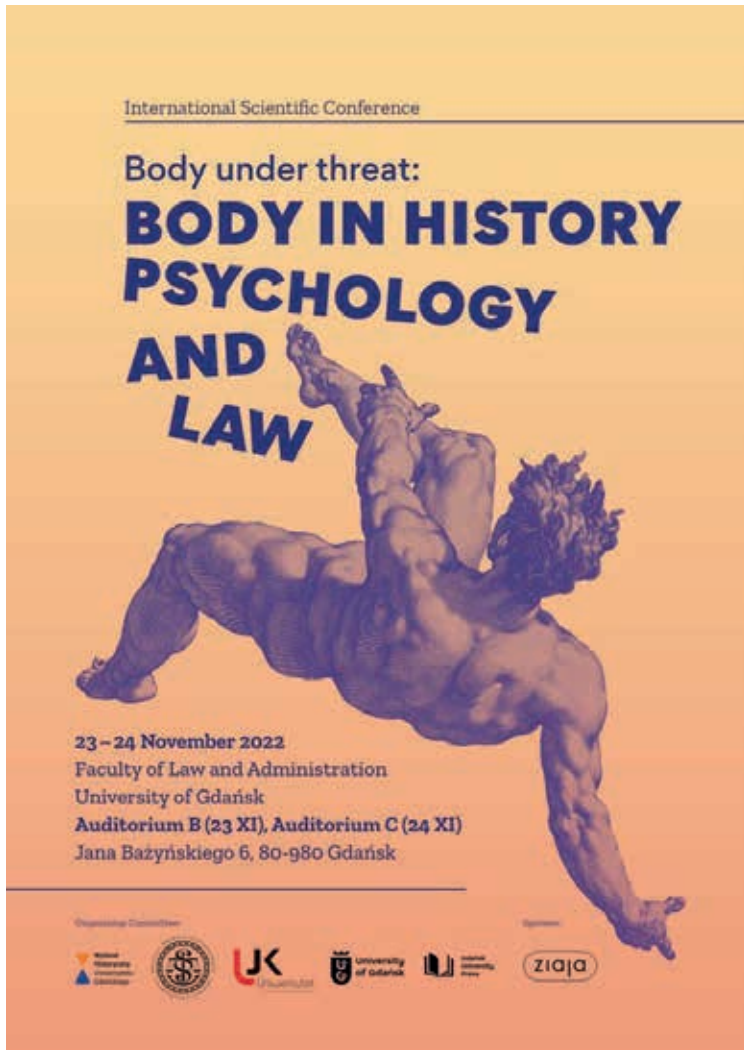
Obrady otworzył JM. Rektor UG, prof. dr hab. Piotr Stepnowski, słowa powitania skierowali do zebranych także Dziekan Wydziału Prawa i Administracji, dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG oraz Prodziekan Wydziału Historycznego, dr hab. Anna Mazurkiewicz, prof. UG a także Dziekan Wydziału Humanistycznego UJK Kielce, prof. dr hab. Beata Wojciechowska.

W konferencji udział wzięli badaczki i badacze z różnych uczelni w Polsce i z zagranicy. Uniwersytet Gdański z referatami reprezentowali: mgr Paula Chmielowska (WPiA) dr Marcin Michalak (WPiA), dr hab. [Jacek Friedrich](#), prof. UG (WH, członek zespołu MRC), dr hab. Dariusz Kaczor, prof. UG (WH), dr hab. [Andrzej Woziński](#), prof. UG (WH, członek zespołu MRC), prof. dr hab. Jerzy Zajadło (WPiA). Referat wygłosił dr hab. [Jerzy Jankau](#), członek zespołu MRC.

Wykłady otwarcia wygłosili (23 XI): prof. Jack Hartnell (University of East Anglia, Norwich) *Wound Man: The History, Psychology, and Law of a Surgical Image* oraz Prof. Daniela Rywиковá (University of Ostrava) *Medieval Bodies: Normativity and Malformations of the Fallen World* (24 XI), prof. Andrzej Wypustek (University of Wrocław) *Intermingling bodies: toward a study of 'orgies' in the Greco-Roman world* (key lecture).

Gośćmi specjalnymi byli także: prof. Wendelien van Welie-Vink (University of Amsterdam) *Sacred or Scandalous? How to Approach Depictions of Genitals in Medieval Art.*; oraz dwójka doktorantów. Mathilde van den Bosch (University of Amsterdam) *The Bathing Women of the Old Testament: An Iconographical Research into the Medieval Imagery of Susanna and Bathsheba*, oraz Huib Iserief (University of Amsterdam) *The Body of Christ as a Sacrifice to Pagan Gods?: Mattathias Killing of a Jew in a Dutch Bible Historiale of the 15th Century*;

25 XI uczestniczyli w warsztatach w Muzeum Narodowym w Gdańsku, poświęconych Hansowi Memlingowi. Wywiad zob. tu: <https://ug.edu.pl/news/pl/4424/rozmowa-z-prof-dr-hab-beata-mozejko-dyrektorka-centrum-badan-memlingowskich-ug-o-konferencji-cialo>

graphic design: Jan Rutka

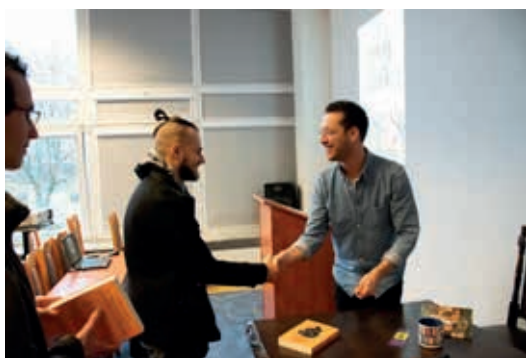
Listopad 2022 – Dyskusja o książce

25 XI, gościem MRC był profesor **Jack Hartnell**, który na zaproszenie Dziekana Wydziału Historycznego dr hab. Arkadiusza Janickiego, prof. UG wziął udział w *Piątku na Historycznym*.

Spotkanie, podczas którego słuchacze mieli możliwość rozmowy z Profesorem Jackiem Hartnellem nt. jego najnowszej książki *Jeździec bez głowy. Co o ciele wiedzieli średniowieczni ludzie* (przełożył z angielskiego Maciej Miłkowski, Wydawnictwo Poznańskie, 2021), poprowadziła **prof. dr hab. Beata Możejko**.

Na zakończenie wśród uczestników zostały wylosowane trzy egzemplarze tej pasjonującej monografii, na których prof. Hartnell złożył swój autograf z dedykacją dla trojga szczęśliwców.

7 listopada w Audytorium C na [Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego](#) odbyło się spotkanie z Roberto Riccardim — generałem carabinieri ds. zwalczania przestępczości przeciwko dziedzictwu kultury. Wydarzenie rozpoczęło się od laudacji Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Gdańskiego, prof. dr. hab. Piotra Stepnowskiego, który przywitał generała Riccardiego. Swoje przemowy wygłosili także: pomysłodawca i inicjator przedsięwzięcia, [prof. dr hab. Kamil Zeidler](#); Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UG, dr hab. Wojciech Zalewski, prof. UG, oraz Dyrektor/Redaktor naczelny Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego, [Joanna Kamień](#). Spotkanie promowało także książkę autorstwa gen. Riccardiego *Detective dell'arte. Carabinieri na straży dziedzictwa kultury* wydaną w 2022 roku nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Gdańskiego i ukazała się w serii *Biblioteka Prawa Ochrony Zabytków*.

30 listopada, w ramach wykładów „Kultura Dawnego Gdańska” organizowanych przez Towarzystwo Dom Uphagena w Gdańsku wystąpił [prof. dr hab. Kamil Zeidler](#). Gość Towarzystwa wygłosił prelekcję na temat „Restytucja gdańskich zabytków” .

W ramach grantu IDUB, Wsparcie Humanistyki Gdańskiej, w początkach grudnia Beata Możejko i Andrzej Woźniński, przeprowadzili kwerendę w bibliotece Zentralinstitut für Kunstgeschichte w Monachium. <https://www.zikg.eu/bibliothek#Hours> Celem było zebranie i uzupełnienie materiałów w związku z referatami na kwiecień 2023. Biblioteka gromadzi liczne zbiory (690 000 tomów) związanych z tematyką historii sztuki i szeroko pojętej kultury. Ważnym punktem kwerendy była też Alte Pinakothek, poniżej dzieło Hansa Memlinga przechowywane w jej zbiorach, tu „Siedem radości Marii”, 1480.

<https://www.sammlung.pinakothek.de/en/artist/Y0GRY5YLRX>

<https://www.pinakothek.de/en/visit/alte-pinakothek>

Plany na 2023

W roku 2023 przypada 550 lat od akcji Paula Beneke i zdobycia tryptyku „Sąd Ostateczny”, Oczywiście wiemy, że gdański kaper zaatakował burgundzką galerię 27 IV 1473 r. nie po to by zdobyć ten obraz, interesowały go i jego załogę inne łupy. Kiedy jednak odkrył, że wśród nich znajduje się „piękny obraz” podarował go do kościoła NMP w Gdańsku. Tak zaczęła się gdańska historia tego niezwykle go dzieła. Memling Research Center organizuje wspólnie z Muzeum Narodowym w Gdańsku w związku z tą rocznicą międzynarodową konferencję w dniach 20-22 kwietnia 2023, na Wydziale Historycznym UG. Pod linkiem [Call for papers](#) – można się jeszcze zgłaszać do końca stycznia, zapraszamy zwłaszcza Studentki i Studentów.

Prace i cele Memling Research Center zostaną zaprezentowane przez Beatę Możejko w Bratysławie, w końcu kwietnia 2023, w trakcie V MECERN (kongresu mediewistów Europy Centralnej). Z kolei w pocz. lipca 2023 zespół MRC zaprezentuje swoje badania na IMC Leeds 2023.

Wśród planowanych aktywności są też min. warsztaty dla studentów UG i uczniów szkół średnich, zapraszamy do śledzenia naszej strony. <https://mrc.ug.edu.pl/>

W razie pytań zapraszam do kontaktu mailowego: beata.mozejko@ug.edu.pl

Planujemy też założenie strony na Facebooku i innych mediach społecznościowych.

Opracowanie :

Tekst i wybór zdjęć: Beata Możejko

Skład i łamanie: Krystyna Jarosławska

Zdjęcia: s. 9 i 12: fot. Monika Nagórska, zdjęcia na s. 11, fot. Milena Szabat

Pozostałe ilustracje pochodzą z domeny publicznej lub ze zbiorów prywatnych (Beata Możejko)